

klasu, stvarajući izrazito snažnu klasu u kontekstu slabih (ili skoro nepostojećih) osnovnih elemenata slobodnog tržišta. Ne ulazeći u daljnje spekulacije, Kivinen ipak nastoji iz niza danih mogućnosti ocrtati budući put kojim bi se mogla kretati Rusija: s odsutnošću racionalnosti kapitalizma, jakim prirodnim resursima, izrazito jakom kapitalističkom klasom, virtualno nepostojećom srednjom i politički oslabljenom radničkom klasom, političku će budućnost Rusije, po autoru, najvjerojatnije krojiti ili jaka kapitalistička ili radnička klasa. Tako su obrisi budućega ruskog društva kontradiktorni, upravo kao i njezino sadašnje stanje; od budućnosti koja bi nalikovala stanju u Weimarskoj Republici (sa srednjom klasom pritisnutom između vladajuće i radničke) i zatvorenoga nacionalističkog društva, do društva Trećeg svijeta (s prevladavajućom kapitalističkom klasom) pa sve do neke vrste europskoga postindustrijskog društva, širokih oblika vlasništva i jake države blagostanja.

Inequalities of the World uspijeva u spajanju niza naizgled nespojivih pozicija, pozicije moralnog angažmana i metodološke objektivnosti, gotovo beletrističke širine tema i znanstvene rigoroznosti, tako da ga s jednakim zanimanjem može čitati i šira zainteresirana publika i pripadnici sociološke struke. Ova knjiga omogućuje rad "kognitivnog mapiranja" globalnih nejednakosti, zadržavajući istodobno i znanstveni karakter.

Gordan Maslov

Nada Švob-Đokić (ur.)

THE CREATIVE CITY: Crossing Visions and New Realities in the Region

Institut za međunarodne odnose, Zagreb,
2007., 251 str.

Anri Lefevr je glasno rekao ono što su mnogi p(r)omišljali: grad je refleksija društva

u prostoru. Zbornik *The Creative City* takođe promišlja ovu tezu: društveni akteri su postocijalistička društva, scenografiju i rekvizite čini kultura, a pozornica je – grad. Bavljenje društvenom transformacijom i/ili tranzicijom kroz fenomen i dinamiku kulture u kontekstu grada osnovna je nit koja povezuje heterogene i inspirativne radove ovog zbornika.

Sam zbornik predstavlja rezultat postdiplomskog kursa "Cultural Transitions in Southeastern Europe. The Creative City: Crossing Visions and New Realities in the Region" održanog u Dubrovniku, u periodu 7. – 13. 5. 2006. godine u organizaciji Instituta za međunarodne odnose (IMO). Amsterdam, Beograd, Bukurešt, Budimpešta, Budva, Cetinje, Ljubljana, Mančester, Sarajevo, Skoplje, Zadar, Zagreb i Tirana tek su neki od gradova iz kojih su došli predavači i studenti ovog kursa. Posebno značajna je činjenica što mnogi od predavača (L. Varbanova, Ž. Gligorićević i dr.) zauzimaju značajne pozicije u gradskim upravama, te su bili i jesu direktni akteri transformacija pojedinih gradova. Zbornik čine dva dela: prvo, deo o konceptualnom okviru diskusije o "kreativnom gradu" i drugo, studije slučaja gradova iz regiona.

Rad koji otvara zbornik predstavlja analizu "kreativnosti" gradova jugoistočne Evrope preko kreativnosti njihovih zvaničnih internet-prezentacija, ali i eksplikaciju koncepta koji ovu "kreativnost" čine – poput nasleđa, kolektivnog sećanja, umetnosti na javnim prostorima, tačkama susreta, kulturnim turizmom, "talentovanim gradovima", omladinskim prostorima i slično. Sledeći rad nastoji markirati kreativne sektore unutar kreativnog grada u kontekstu savremenog urbanizma i urbanog dizajna. Ovaj rad ukazuje na inspirativne egzemplare "kreativnog razvoja" gradova poput Bilbaoa, Singapura, Njujorka, ali i Beograda. Naredni rad ocrta kulturno značenje grada, urbani identitet i simboličku vrednost kao reurs u savremenom razvoju i problematizuje strategije urbanog planiranja sa kulturnim strategijama dinamike savremenog društva. Ovo pitanje biva posmatrano u kontekstu imidža i marketinga grad(ov)a, odnosno gradskih kulturnih politika. Četvrti rad zbornika istražuje inspirativne stavove kulturnih radnika o konceptu "kreativnih industrija" i izdvaja tri dis-

tinktivne orijentacije o ovom pitanju. Poslednji rad ovog dela zbornika bavi se odnosom gradova i globalnog tržišta. Poseban fokus stavljen je na gradove kao teritorijalne jedinice i pitanje marketinga ovih jedinica.

Drugi deo zbornika donosi vredne studije slučaja gradova iz regiona jugoistočne Evrope: Ljubljane, Budimpešte, Zagreba, Splita, Dubrovnika, Tirane, Beograda, Pančeva i Skoplja. Ljubljani se pristupa kritički: u kontekstu (kritike) urbane obnove, kao i porasta neoliberalnog konzumerizma. Analiza Budimpešte donosi analizu gentrifikacije i “urbane rehabilitacije” kroz kulturne programe. Autorka koja je priredila zbornik bavi se Zagrebom u ključu kulturnih identiteta grada sa rastućom populacijom i kulturnom diverzifikacijom. Sledeći rad je striktno empirijski: sociodemografska i kulturološka analiza “kulturnih turista” grada Splita. U narednom empirijskom i kritičkom radu turizam je takođe ključna reč, a njegov cilj čini predlog strategije kulturnog razvoja Dubrovnika. Rečima autora narednog rada u zborniku, Tirana predstavlja paradigmu “kreativnog grada” i čini najoriginalniji kreativni grad regiona. Ovom laskavom titulom Tiranu je zadužio gradonačelnik i “buntovni umetnik” Edi Rama iz Pariza koji je, rečima autora ove studije slučaja, svojim “ludim kreativnim intervencijama” revitalizovao gradske “gigantske betonske pečurke”. Studija slučaja Beograda u zborniku je posebno inspirativna: ovom gradu pristupa se kroz film i kinematografiju. Analiza Pančeva problematizuje urbanu obnovu kroz potrebu fokusa gradske politike na kulturne resurse ovog vojvodanskog grada. Urbana obnova je usmerenje i poslednje studije slučaja u zborniku – Skoplja. Poput ostalih radova, i ovaj karakteriše svojevrtni nagovor na gradske politike i prakse koje su bitno orijentisane ka kulturnim programima. Zbornik je obogaćen i izveštajem o ovom kursu, biografijama autora, listom učesnika i programom kursa.

Zbornik otvara mnoga značajna i inspirativna pitanja: ona o (novoj) poziciji gradova, o njihovoj kulturnoj funkciji, o urbanom odgovoru na društvenu devastaciju odnosno stabilizaciju, o kreativnoj ulozi urbanog. Međutim, ova i mnoga druga temeljna i “velika” pitanja urbane sociologije ovde su u njihovom “srednjem obimu”. To ih čini operacionalnim, eksplana-

tornim i heuristički plodnijim. Od značaja je napomenuti orijentaciju zbornika ka sociologiji kulture, odnosno insistiranje na (novim) kulturnim funkcijama urbanog prostora koji hita ka neoliberalizmu. Kako se ističe u jednom od radova – promoteri Mančestera 1970-ih i 1980-ih bili su “kreativni” muzički bendovi poput Sex Pistolsa i The Smithsa na isti način na koji je to u 19. veku bila industrijska revolucija. Kultura time (p)ostaje značajan resurs u kontekstu novog urbanog razvoja i to je implicitna činjenica koju nastoji demonstrirati ovaj zbornik.

Aleksej Kišjuhas

Ivan Lajić

KVARNERSKI OTOCI – DEMOGRAFSKI RAZVOJ I POVIJESNE MIJENE

Institut za migracije i narodnosti, Zagreb,
2006., 336 str.

Knjiga dr. Ivana Lajića *Kvarnerski otoci – demografski razvoj i povijesne mijene*, koju je objavio zagrebački Institut za migracije i narodnosti, po svojem interdisciplinarnom pristupu, te prostornom i vremenskom obuhvatu, umnogome nadilazi granice demografije kao znanstvene discipline. Specijalističko demografsko motrište autoru samo je polazište za proučavanje povijesnih, jezičnih, prometnih, gospodarskih i urbanizacijskih procesa.

Lajić je u svojem istraživanju obuhvatio stanovništvo četiriju najvećih kvarnerskih otoka – Cresa, Krka, Lošinja i Raba – od paleolitika do danas. Njegov je povijesni pristup kvantitativni i materijalistički, u značenju koje tim riječima pridaju francuski “novi povjesničari”. U takvom pristupu namjesto takozvane velike povijesti – povijesti odsudnih političkih odluka, velikih bitaka i istaknutih ličnosti, glavni akteri postaju stanovništvo, prostor i vrijeme, čije se dijalektičko jedinstvo ostvaruje kroz evoluciju urbanih struktura.